

การประเมินหลังการใช้งาน เพื่อหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพัก ในหอพักนิสิตหญิง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Post Occupancy Evaluation for Physical Environmental Guideline of Women's Dormitory Bedroom, Mahasarakham University

กิงกาญจน์ แสงสูวอ¹
Kingkarn Sangsuwor¹

บทคัดย่อ

วิจัยนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาเพื่อเสนอแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพักในหอพักนิสิตหญิงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม โดยเป็นการศึกษาสภาพแวดล้อมที่มีอยู่แล้วหลังการเข้าใช้งาน รวมทั้งทำการศึกษาถึงพฤติกรรม กิจกรรมและปัญหาในการใช้พื้นที่ภายใน ซึ่งส่งผลกระทบต่อตัวนิสิตเองทำให้ขาดสวัสดิการ และการอยู่อาศัยร่วมกันภายในห้องพัก วิธีการศึกษา ได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม การสำรวจการใช้แบบสอบถาม กับกลุ่มตัวอย่างคือ นิสิตที่พักอยู่ในหอพักหญิง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ภาคเรียนที่ 1-2 ปีการศึกษา 2555 จำนวน 300 คน ข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรผลของการศึกษาทำให้ทราบถึงพฤติกรรม กิจกรรม ความพึงพอใจ ความต้องการทางด้านกายภาพภายใน ได้แก่ รูปแบบการจัดพื้นที่ใช้สอยภายใน รูปแบบวัสดุเครื่องเรือนวัสดุที่ใช้ในการตกแต่ง ด้านการจัดบริการของห้องพัก และได้มาซึ่งข้อกำหนดกฎเกณฑ์ในการจัดสภาพแวดล้อมภายในที่เหมาะสม และสวัสดิการ การบริการของห้องพักนิตการวิจัยสามารถนำไปสู่การปรับปรุง และพัฒนา เพื่อสวัสดิภาพที่ดีของนิสิต และเป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพักในหอพักนิสิตหญิงมหาวิทยาลัยมหาสารคามให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : หอพักนิสิตหญิง สภาพแวดล้อมทางกายภาพ การประเมินหลังการใช้งาน

Abstract

The objective of this research is to propose a suitable management guideline of physical environment in the female student dormitory at Mahasarakham University. The study was based on post-occupancy evaluation as well as students' behavior, activities and existing problems in areas in which have an effect on students. As a consequence, these have directly resulted to students' lack of welfare and cohabitation inside a room. The research data were obtained from literature review, survey questionnaire with 300 students who are currently living in the dormitory of Mahasarakham University, duration between semester 1 and 2, academic year 2012. The research findings demonstrated students' behavior, activities and satisfaction level. Requirements of physical environment are patterns of interior space management, furniture, decorating materials, dormitory management. In addition, the dormitory regulations in which suitable for interior environmental management and dormitory services are also established. These findings might lead to a possible improvement and development for a better students' welfare and can be use as a guideline for management of physical environment of the female student dormitory at Mahasarakham University as effectively.

Keywords: Female student dormitory, Physical environment, Post-Occupancy Evaluation

¹ อาจารย์,สาขาสถาปัตยกรรมภายใน คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม อำเภอกันทรวิชัย จังหวัดมหาสารคาม 44150

¹ Lecturer, Department of Interior Architecture, Faculty of Architecture Urban and Creative arts, Mahasarakham University, Kantharawichai District, Mahasarakham, Thailand 44150

บทนำ

หอพักนิสิตเป็นสถานที่ที่มีนิสิตอาศัยอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมาก ซึ่งนิสิตแต่ละคนมาจากหลายสถานที่ที่มีความแตกต่างกันทางสถานภาพ ความคิด ความรู้สึก โดยสภาพทั่วไปแล้วนิสิตที่เรียนในมหาวิทยาลัยส่วนหนึ่งมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัดและมักจะประสบปัญหาเรื่องที่พักอาศัยอีกทั้งการศึกษาในระดับชั้นปีที่ 1-2 บางวิชาต้องมีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่องหรือต้องมีการร่วมกิจกรรมนอกเวลาเรียนทำให้ไม่สะดวกและไม่ปลอดภัยในการเดินทางกลับที่พักซึ่งอยู่นอกมหาวิทยาลัยการจัดสวัสดิการด้านหอพักนิสิตภายในมหาวิทยาลัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นและจำเป็นอย่างยิ่งที่มหาวิทยาลัยจะต้องคำนึงถึงประกอบกับเวลาส่วนใหญ่ของนิสิตในมหาวิทยาลัยอยู่ในที่พักอาศัยมากกว่าสถานที่อื่นๆ ทางมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงได้มีการดำเนินการจัดหอพักขึ้น เพื่อเป็นสวัสดิการที่พึงอาศัยให้กับนิสิต เนื่องจากนิสิตส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาต่างจังหวัด และมีนโยบายให้นิสิตชั้นปีที่ 1 พักอยู่ในหอพักของมหาวิทยาลัยอย่างน้อย 1 ปีการศึกษาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย¹ บรรยากาศในมหาวิทยาลัยมีส่วนสำคัญในการช่วยให้นิสิตสามารถปรับวิถีชีวิต และวิธีการแสวงหาความรู้ให้เต็มตามศักยภาพ นิสิตที่พึงอาศัยในหอพักจะดำเนินชีวิตระหว่างอยู่ในหอพักเสมือนเป็นทั้งที่พักอาศัยที่พบปะสังสรรค์และที่เรียน นอกจากนี้ยังสามารถสนับสนุนนิสิตในด้านการเรียนรู้ และรู้จักการปรับตัวใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข² ซึ่งเป็นการสนับสนุนการจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติตลอดระยะเวลาที่นิสิตอยู่ในมหาวิทยาลัย และพักอยู่ในหอพักชีวิตในแต่ละวันโดยส่วนใหญ่จะผูกพันอยู่กับหอพักเพราะเป็นสถานที่ที่นิสิตใช้เวลาอยู่ในแต่ละวันเป็นสัดส่วนสองในสาม ฉะนั้นหอพักจึงเป็นสถานที่ที่มีโอกาสในการส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาให้นิสิตให้เป็นเยาวชนที่พึงประสงค์ของสังคมไทย³ ขณะเดียวกันหากนิสิตที่พักในหอพักขาดระเบียบวินัยในตนเองหอพักก็จะกลายเป็นสถานที่ที่ปล่อยแหลมต่อการส่งเสริมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมให้กับเยาวชนไทยได้เช่นกัน⁴ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจพื้นที่และสอบถามเบื้องต้นจากนิสิตที่อาศัยภายในหอพักหญิงมหาวิทยาลัยมหาสารคามพบว่า เกิดปัญหาทางด้านกายภาพภายในห้องพัก เช่น ขนาดของห้องไม่เพียงพอต่อการใช้งาน รูปแบบ-ขนาดของเครื่องเรือนไม่ตอบสนองการใช้งาน ปัญหาการระบายอากาศ ปัญหาด้านแสงสว่างไม่เพียงพอ รูปแบบห้องพักไม่มีความทันสมัย และปัญหาอื่นๆอีกมากมายดังแสดงใน Figure 1, Figure 2 และ Figure 3

Figure 1 Behavior of the bed area

Figure 2 Behavior of the workspace

Figure 3 The behavior of the shoe With odor was a problem

ดังนั้น การศึกษาเรื่องการประเมินหลังการใช้งานเพื่อหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพักในหอพักนิสิตหญิงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม จึงนำเอาทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินหลังการใช้งาน(Post-Occupancy Evaluation) มาใช้ประเมิน และวิเคราะห์ถึงปัญหา เพื่อหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพัก ในหอพักนิสิตหญิงมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงระดับค่าความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพัก โดยจำแนกตามข้อมูลพื้นฐาน ได้แก่ อายุ คณะชั้นปี หอพัก ชั้นที่พัก ระยะเวลาที่พัก และจำนวนเพื่อร่วมห้อง
2. เพื่อศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับความพึงพอใจโดยรวมกับเกณฑ์การประเมินหลังการใช้งาน ที่นิสิตมีต่อห้องพัก
3. เพื่อหาแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพักในหอพักตามทฤษฎีการประเมินหลังการใช้งาน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทราบถึงพฤติกรรมที่เกิดขึ้น สภาพความต้องการพื้นที่ใช้สอยภายในห้องพัก
2. ทราบแนวทางการปรับปรุง และพัฒนาพื้นที่ใช้สอยภายในห้องพัก
3. ทางมหาวิทยาลัยมหาสารคามจะได้รับประโยชน์จากการศึกษา และสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาห้องพักให้มีประสิทธิภาพได้ในอนาคต

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างกลุ่มประชากรที่ศึกษาประกอบไปด้วย 2 กลุ่ม คือ ผู้รับบริการ ได้แก่ นิสิตหญิงที่กำลังศึกษาในระดับปริญญาตรี ที่พักในหอพักนิสิตหญิง ภาคการศึกษาที่ 1-2 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 300 คน ผู้ให้บริการ คือ เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานภายในหอพัก จำนวน 20 คน โดยทำการแจกแบบสอบถามเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะทางกายภาพพฤติกรรมกิจกรรม ความพึงพอใจ และความต้องการ ในการใช้พื้นที่ภายในห้องพัก
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาแนวคิดในการจัดสภาพแวดล้อมภายในของห้องพัก โดยศึกษากิจกรรมพฤติกรรมและวัดระดับความพึงพอใจความต้องการ โดยจะเลือกศึกษาเฉพาะตัวแปรที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพห้องพักในหอพักให้เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้พื้นที่
3. ขอบเขตด้านระยะเวลาระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา และเก็บข้อมูล ตั้งแต่ มิถุนายน 2553 ถึงมีนาคม 2554 ระยะเวลาทั้งสิ้น 10 เดือนเพราะเป็นช่วง 1 ภาคการศึกษา
4. ขอบเขตด้านตัวแปร
 - ตัวแปรอิสระ (Independent Variable)

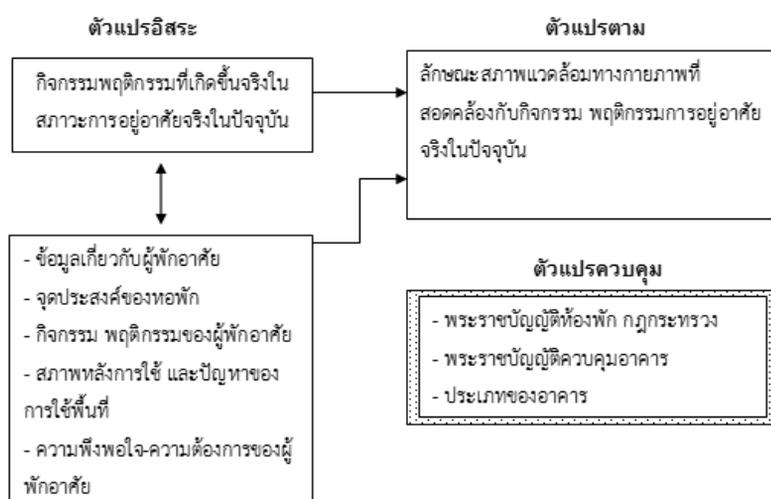

Figure 4 The research variables

การวิเคราะห์พื้นที่การใช้งานภายในห้องพัก

ผู้วิจัยได้แบ่งประเภทห้องพักตามจำนวนของผู้อยู่อาศัยออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

- ห้องพักประเภทที่ 1 (พัก 2 คนห้องแอร์)
- ห้องพักประเภทที่ 2 (พัก 3 คน)
- ห้องพักประเภทที่ 3 (พัก 4 คน)

หอพักกุดรัง (หอพักรูปตัวไอ) นิสิตอาศัยอยู่ในห้อง 4 คน (เตียง 2 ชั้น) ลักษณะการวางผังเครื่องเรือน แบ่งออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนนอน ส่วนทำงานตู้เสื้อผ้า ห้องน้ำ และชักล้างการใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยไม่

- ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพ, ความพึงพอใจ และความต้องการของผู้ใช้พื้นที่ ดังแสดงใน Figure 4

5. ขอบเขตด้านพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ หอพักนิสิตหญิง ที่ตั้งอยู่ภายในเขตพื้นที่มหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ม.โหม่ง) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา 2 หลัง คือ หอพักกุฎรัง และหอพักกันทรวิชัย เนื่องจากเป็นหอพักที่มีปัญหามากที่สุดจากการสำรวจ สอบถามสะดวก พื้นที่คับแคบเมื่อเทียบกับจำนวนผู้อยู่อาศัย และรูปแบบกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในห้องที่ต่างกัน เนื่องจากนิสิตต่างคณะกัน พฤติกรรมในการใช้พื้นที่ต่างกัน ออกไปและพื้นที่ตากผ้า ชักล้างไม่เพียงพอต่อการใช้งาน ทำให้นิสิตไปใช้พื้นที่ได้บันได เกิดปัญหาในความไม่สะดวก ไม่ปลอดภัยในการตากผ้าดังแสดงใน Figure 5

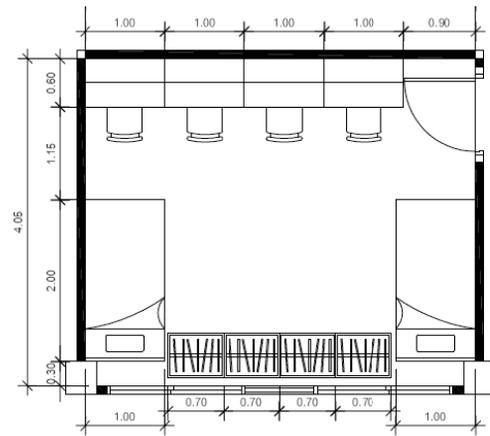

Figure 6 The layout of the furniture in the room

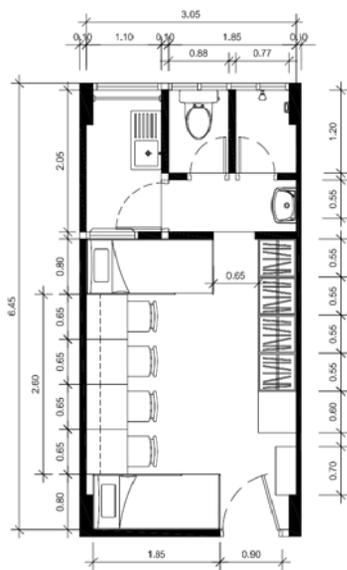

Figure 5 The layout of the furniture in the room

การวิเคราะห์การจัดพื้นที่หอพักกันทรวิชัย (หอพักตัวแอล) นิสิตอาศัยอยู่ในห้อง 4 คน (เตียง 2 ชั้น) ลักษณะการวางผังเครื่องเรือน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนนอน ส่วนทำงานและตู้เสื้อผ้า การใช้พื้นที่ของผู้อยู่อาศัยไม่สะดวกเนื่องจากพื้นที่คับแคบเมื่อเทียบกับจำนวนนิสิตที่อาศัยอยู่ในห้องหอพัก 4 คน/ 3.50 ตร.ม.ไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และขาดความเป็นส่วนตัว (ดังแสดงใน Figure 6 และ Figure 7) และพื้นที่ตากผ้า ชักล้างจัดเป็นพื้นที่ส่วนรวม ทำให้เกิดปัญหาในความไม่สะดวก ไม่ปลอดภัยในการใช้งาน (ดังแสดงใน Figure 8)

Figure 7 Space utilization is not enough

Figure 8 The balcony area

การวิเคราะห์การจัดพื้นที่ส่วนกลางภายในหอพักได้แก่ พื้นที่พักคอย ดูโทรทัศน์ ก่อหน้าอ่านหนังสือ ห้องปฏิบัติศาสนกิจ พื้นที่ตากผ้า ลักษณะเป็นพื้นที่ใช้ประจำ และใช้งานร่วมกันปัญหาการจัดพื้นที่ส่วนนี้ ยังไม่ตอบสนองต่อการใช้งานไม่เป็นสัดส่วนเหมาะสม เนื่องจากนิสิตมาใช้เป็นจำนวนมาก รวมถึงลักษณะพฤติกรรมการใช้สอยของนิสิตแต่ละคนที่มี

ความแตกต่างกัน อีกทั้งประกอบกับขนาดของพื้นที่ องค์ประกอบของเครื่องเรือนที่มีอยู่ ประโยชน์เพื่อการตอบสนองการใช้งานของนิสิตดังแสดงใน Figure 9

Figure 9 Sharing space in dormitory

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. วัดขนาดพื้นที่และเครื่องเรือนวัดขนาดของพื้นที่ภายในอาคาร และการวัดขนาดเครื่องเรือนภายในห้องพัก

2. เก็บข้อมูลภาพถ่ายภายนอกอาคาร และภายในอาคารถ่ายภาพทัศนียภาพภายนอกอาคาร ภายในอาคาร วัดดูภายใน การจัดวางเครื่องเรือน รูปแบบของเครื่องเรือน ในการศึกษาใช้ตัวอย่างห้องพัก 2 รูปแบบ คือ ห้องพักรูปแบบตัวไอ และรูปแบบตัวแอล

3. ศึกษาการจัดวางผังเครื่องเรือนบันทึกข้อมูลการจัดวางผังเครื่องเรือนภายในห้องพักด้วยการจดบันทึกตำแหน่งที่ตั้ง และพื้นที่ใช้สอยต่างๆ ภายในอาคาร

4. เก็บข้อมูลขนาดเครื่องเรือนวัดขนาดของเครื่องเรือนภายในห้องพัก และทำการจดบันทึก พร้อมถ่ายภาพเครื่องเรือน

5. สัมภาษณ์เจ้าหน้าที่และนิสิตบันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านการดูแลห้องพัก และนิสิตที่อาศัยอยู่ภายในห้องพัก ด้วยการจดบันทึกและบันทึกเทป

6. แจกแบบสอบถามแจกแบบสอบถามนิสิตหญิงที่อาศัยอยู่ภายในห้องพัก โดยฝากเจ้าหน้าที่ที่ดูแลในแต่ละห้องพัก และนิสิตหญิง ชั้นปีที่ 1

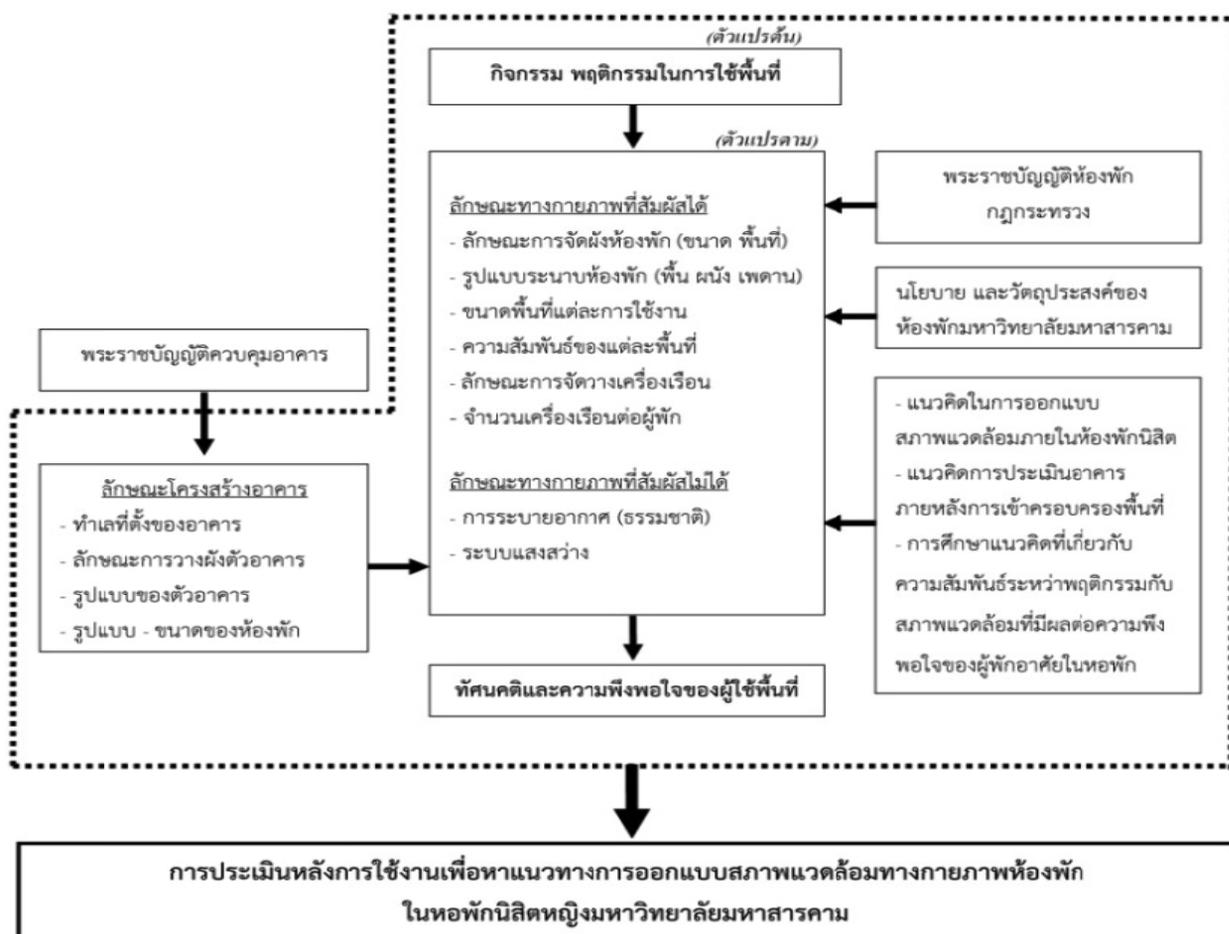

Figure 10 Research links variables

สรุปผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์ความพึงพอใจ และความต้องการด้านกายภาพภายในของห้องพักแต่ละประเภท ในหอพักนิสิตหญิง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตที่อาศัยอยู่ในห้องพักแต่ละประเภทมีความต้องการ ที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพการอยู่อาศัยจริงในปัจจุบัน ซึ่งความต้องการดังกล่าว ผู้วิจัยได้สรุปออกเป็นในรายด้าน ทั้งในเรื่องของความพึงพอใจ ความต้องการด้านกายภาพภายในของห้องพักแต่ละประเภท ในด้านการออกแบบ ได้แก่ เรื่องของประโยชน์ใช้สอยของเครื่องเรือน วัสดุของเครื่องเรือน และประเภทวัสดุ/โทสนี ดังนี้

1) สรุปความต้องการเพิ่มพื้นที่ของห้องพักแต่ละประเภทพบว่า นิสิตที่พักอาศัยในรูปแบบห้อง ทั้ง 3 ประเภทมีความต้องการเพิ่มพื้นที่ของห้องพักครั้งห้อง เครื่องเรือนที่ต้องการเพิ่มเติม คือ ชั้นวางรองเท้า โต๊ะเครื่องแป้ง ชั้นวางหนังสือ และตู้เก็บของโดยเฉลี่ยมีความต้องการเท่าๆกัน วัตถุประสงค์ในการใช้โต๊ะทำงานคือ ส่วนใหญ่วางของหรืออุปกรณ์ทำงานอ่านหนังสือ ตำแหน่งของชั้นวางรองเท้า นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 และ 2 มีความต้องการด้านหน้าบริเวณในห้องพัก และนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 3 มีความต้องการด้านหลังบริเวณในห้องพัก ลักษณะการจัดพื้นที่บริเวณเตียงนอน นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 มีความต้องการจัดแบบรวมกันเป็นกลุ่มในพื้นที่เดียวกัน และนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 และ 3 มีความต้องการจัดแบบแยกตัว นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 คิดว่าจำนวนเครื่องเรือนเพียงพอ และนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 และ 3 มีความคิดว่าจำนวนเครื่องเรือนไม่เพียงพอ นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 คิดว่าขนาดเครื่องเรือนเหมาะสม และและนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 และ 3 มีความคิดว่าขนาดเครื่องเรือนไม่เหมาะสม นิสิตที่พักอาศัยในรูปแบบห้อง ทั้ง 3 ประเภทคิดว่าการระบายอากาศภายในห้องพัก อึดอัด ร้อน และแสงสว่างภายในห้องพักกำลังพอดี และความต้องการมีเพื่อนร่วมห้องที่เหมาะสมกับขนาดของพื้นที่ภายในห้องพักคือจำนวน 2 คน

2) สรุปความต้องการประโยชน์ใช้สอยของเครื่องเรือนพบว่า นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 เลือกลักษณะประโยชน์ใช้สอยของเตียงนอนสำหรับนอนอย่างเดียว และนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 และ 3 เลือกลักษณะประโยชน์ใช้สอยของเตียงนอนสำหรับนอนและทำงาน นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 และ 3 เลือกลักษณะประโยชน์ใช้สอยของตู้เสื้อผ้าแบบบานเลื่อนและนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 เลือกลักษณะประโยชน์ใช้สอยของตู้เสื้อผ้าแบบบานเปิด นิสิตที่พักอาศัยในรูปแบบห้อง ทั้ง 3 ประเภทเลือกชุดโต๊ะทำงานแบบมีชั้นวางของ และชั้นวางรองเท้าแบบบานเปิด และชุดโต๊ะเครื่องแป้ง

แบบมีชั้นวางของ

3) สรุปภาพความต้องการประโยชน์ใช้สอยของเครื่องเรือนพบว่า นิสิตที่พักอาศัยในรูปแบบห้อง ทั้ง 3 ประเภทเลือกวัสดุของเตียงนอนตู้เสื้อผ้า ชุดโต๊ะทำงาน ชั้นวางรองเท้าที่เป็นวัสดุธรรมชาติ(ไม้)

4) สรุปความต้องการของรูปแบบระนาบของห้องพักพบว่า นิสิตที่พักห้องประเภทที่ 1 และ 3 มีความต้องการของวัสดุปูพื้นภายในห้องพักเป็นหินขัด และนิสิตที่พักห้องประเภทที่ 2 มีความต้องการของวัสดุปูพื้นภายในห้องพักเป็นกระเบื้องนิสิตที่พักอาศัยในรูปแบบห้อง ทั้ง 3 ประเภทมีความต้องการวัสดุกรุผนัง แบบทาสีทั่วไป, วัสดุกรุฝ้าเพดาน เป็นยิปซัมบอร์ด และโทสนีของห้องเป็นโทสนีอ่อน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัย พบว่า สถานที่ตั้งสภาพแวดล้อมของหอพัก ระบบแสงสว่างและการระบายอากาศที่ดีส่งผลทำให้ผู้พักอาศัยสุขภาพจิตดีส่งผลต่อการเสริมสติปัญญาและมีมนุษยสัมพันธ์จากปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพด้านการให้บริการ-สวัสดิการด้านความสะดวก ถูกสุขลักษณะด้านความปลอดภัย ได้ให้ข้อคิดว่า หอพักนิสิตควรมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ห้องน้ำ ห้องส้วม ห้องทำกิจกรรม ห้องรับแขก ห้องสมุดห้องอ่านหนังสือ ห้องนอน โต๊ะ เตียง ยาสามัญประจำบ้าน น้ำดื่ม โรงอาหาร ที่นั่งเล่น หรือ สนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์ และควรจัดให้เป็นระเบียบสวยงามก่อให้เกิดบรรยากาศในการพัฒนานิสิตให้เป็นไปในทางที่พึงประสงค์ ส่วนสภาพแวดล้อมทางสังคม ได้แก่ เพื่อนร่วมห้อง พฤติกรรมของตนเองและเพื่อนร่วมห้อง ต้องมีอิสระเสรีภาพพอเหมาะ ไม่มากเกินไปจนทำลายเสรีภาพผู้อื่น

หอพักควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อทั้งต่อการอยู่อาศัย การดำรงชีวิตขั้นพื้นฐานและการส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศทางการศึกษา ดังนั้น หอพักควรจัดให้เป็นระเบียบ สะอาด มีของใช้ที่ดี สวยงาม มีระเบียบกฎเกณฑ์ให้ทุกคนถือปฏิบัติ รวมถึงการบริการสวัสดิการในหอพักต้องคำนึงถึงเป้าหมายในการใช้หอพักเป็นเครื่องมือพัฒนานิสิตให้มีศักยภาพสูงสุด คือ จัดที่พักรให้สะดวกสบาย สะอาดปลอดภัย บริการสาธารณสุขเพียงพอกับความต้องการ จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้ออำนวยต่อการพักอาศัย สุขกายสบายใจ พร้อมทั้งส่งเสริมบรรยากาศทางการศึกษา

จากการสำรวจความต้องการพื้นที่ห้องของนิสิตส่วนใหญ่พบว่ามีความต้องการพื้นที่ห้องเพิ่มเติมขนาดของห้อง สรุปปัญหาคือ ขนาดห้องในปัจจุบันไม่สอดคล้องกับจำนวนผู้พักอาศัยทำให้มีความต้องการเพิ่มมากขึ้น โดยทั่วไป

ที่พักอาศัยควรมีขนาดพื้นที่เหมาะสมกับนิสิต กล่าวคือ ควร มีพื้นที่ 150 ตารางฟุต ต่อนักศึกษา 1 คนแรก และ 100 ตารางฟุตต่อนิสิตเพิ่ม 1 คน ห้องน้ำห้องส้วมต้องสะอาดมี ขนาดเหมาะสม จำนวนห้องส้วมเฉลี่ย 10 คน ต่อ 1 ที่พัก อาศัยต้องอยู่ไม่ไกลจากบริเวณการศึกษามากนัก และต้องไม่ อยู่ใกล้แหล่งที่มีเสียงรบกวน หรือแหล่งที่อากาศเสีย⁵

จากการวิเคราะห์ภูมิหลังของนิสิตที่พักอาศัยใน หอพักหญิง มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่า นิสิตส่วนใหญ่ อาศัยอยู่ต่างจังหวัด รองลงมาคือ อาศัยอยู่ในจังหวัด มหาสารคามซึ่งเป็นเขตพื้นที่กำลังพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นนิสิต ชั้นปีที่ 1 ซึ่งยังไม่มีธรรมเนียมในการออกแบบ ดังนั้น ความ ต้องการในการเลือกรูปแบบเครื่องเรือน หรือวัสดุในการตกแต่ง ยังคงต้องการในสิ่งที่คุ้นเคยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เป็นอยู่ ปัจจุบันมากกว่า

นิสิตที่อาศัยในห้องพักประเภทที่ 2 (พัก 2 คน ห้อง แอร์) มีความต่างกับประเภทอื่นๆในเรื่องความต้องการของ ขนาดพื้นที่ห้อง และห้องพักทั้ง 4 ประเภทนี้ มีความต้องการ ในเรื่องประโยชน์ใช้สอยของเครื่องเรือนวัสดุของเครื่องเรือน และรูปแบบระนาบ ภายในห้องพัก ที่คล้ายกัน เนื่องจากใน สภาพปัจจุบัน ปัจจัยต่างๆเหล่านี้ยังไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม กิจกรรมและความต้องการของผู้พักอาศัย ทั้งในเรื่องของขนาด พื้นที่ของห้องพักมีขนาดที่แคบไม่เพียงพอต่อการใช้งาน และ จากการศึกษาวเคราะห์กิจกรรม พฤติกรรม ความต้องการ ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในหอพัก พบว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความ ต้องการห้องพักประเภทที่พักอาศัยแค่ 2 คนภายในห้อง ต้องการพื้นที่ห้องเพิ่มขึ้น มีเพียงห้องพักประเภทที่ 2 (พัก 2 คน ห้องแอร์)ที่คิดว่าพื้นที่เดิมที่อยู่แล้ว เนื่องจากภายในห้อง มีการติดเครื่องปรับอากาศ และมีความต้องการห้องน้ำภายใน ห้องเพื่อความเป็นส่วนตัว ดูแลรักษาได้ง่าย ส่วนของพื้นที่ ซักล้าง ตากผ้า นิสิตมีความต้องการพื้นที่ภายในห้อง ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความปลอดภัย ลดปัญหาที่เกิดขึ้นในการลักขโมย ได้

ข้อเสนอแนะในการศึกษาวิจัยต่อไป

1. ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบในการวิจัย คือ พื้นที่ภายใน ห้องพักไม่เพียงพอต่อจำนวนนิสิตที่พักอาศัย ดังนั้นควรศึกษา พฤติกรรม กิจกรรม ความต้องการของนิสิต และควรเพิ่มการ สังเกตในรายละเอียดด้านกายภาพให้มากยิ่งขึ้น เพื่อนำไปเป็น ข้อมูลในการออกแบบ

2. การอยู่ร่วมกันภายในห้องพักของนิสิตที่ต่าง คณะ ทำให้เกิดปัญหาของการอยู่ร่วมกัน ดังนั้นทางกองกิจการ หอพักนิสิตของมหาวิทยาลัย ควรจัดให้นิสิตที่อยู่คณะเดียวกัน

พักอาศัยอยู่ด้วยกัน เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้

3. ควรทำการศึกษารูปแบบ ประโยชน์ใช้สอยเกี่ยวกับเครื่องเรือนเพราะจะทำให้พื้นที่ภายในห้องพักใช้ประโยชน์ ได้สูงสุดและประหยัดพื้นที่ในการใช้งาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ ผังเมืองและนฤมิตศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้โอกาส ในการทำวิจัยฉบับนี้ขอคุณนิสิตกลุ่มตัวอย่างที่ให้ความร่วมมือ ในการให้ข้อมูล เจ้าหน้าที่ฝ่ายกิจการหอพักนิสิตหัวหน้า งานอาคารชุดพักอาศัยของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ช่วยเหลือดูแลในเรื่องข้อมูลต่างๆ ขอคุณ นิสิตสาขา สถาปัตยกรรมภายในที่ช่วยเก็บตัวอย่างแบบสอบถามในการ ทำวิจัย รวมทั้งผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการทำให้นิสิวิจัยสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

1. งานบริการหอพักนิสิต กองกิจการนิสิต (2555). มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
2. มนตรี แยมกสิกร. (2542). รายงานผลการวิจัยเรื่อง รูปแบบของหอพักนักศึกษาสำหรับมหาวิทยาลัยในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย.
3. ทองเรียน อมรัชกุล.การบริหารกิจการนิสิตทฤษฎีและแนว ปฏิบัติ.กรุงเทพมหานคร จงเจริญการพิมพ์. 2535
4. นรินทร สรวีหัยศิริกุล.2546.การศึกษาการจัดที่ไว้ล่วงหน้า สำหรับห้องพักนิสิตที่ศึกษาทางด้านสถาปัตยกรรมใน หอพักนิสิตและนักศึกษา มหาวิทยาลัยของรัฐบาล ในเขต กรุงเทพมหานคร.วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาบัณฑิต ภาควิชาสถาปัตยกรรมภายใน บัณฑิต วิทยาลัย.สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร ลาดกระบัง.
5. วิลลภา เทพหัสติน ฌ อยุธยา. (2530). งานบุคลากรนิสิต นักศึกษา. กรุงเทพฯ : ภาควิชาการอุดมศึกษาคณะ ครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.